

Presentació *Marta dibuixa ponts* de Carles Cortés

Vaig a començar agraint a Carles Cortés la invitació a llegir la seua novel·la i a presentar-la avui en aquest acte. Crec que és una bona novel·la, que es pot llegir des del principi al final travessant una història d'intimitat en la qual es narra un període de més de dotze anys en la vida d'una jove, Marta, la protagonista, que com si fóra un diari en primera persona va contant un temps juvenil com a lectora d'una Universitat privada de Nàpols. La història de Marta es desplega en la de les seues relacions amb el jove Fabrizio, que construeixen la part principal de la novel·la, al costat d'un grup d'amics, Sandro, Riccardo, Donatella que van omplint un relat de picades d'ullet quotidianes, d'amor, de desamor, d'un temps de descobriment d'una ciutat, Nàpols, que és realment l'altra protagonista de la novel·la. En la ciutat, Marta evoca un temps que és el de la seua pròpia infància alacantina, la mort de l'àvia Dolors, que obre l'obra, com a creació de la memòria principal de la ciutat abandonada amb les cendres de la dona que ha nodrit la seua infància. Retrats de vida familiar, la del Fabrizio amb la seua mare abandonada, al costat de la pròpia, la dels seus pares, també amb els seus desamors, van construint un diari eficaç, que és el del retorn final —està anticipat al principi de la novel·la— a la ciutat d'Alacant després de la peripècia de l'allunyament de l'amor, de Fabrizio, en un viatge marítim sense tornada encara que amb una espera que arriba en el final de l'obra en el qual la protagonista, a Alacant ja, visita uns amics de la primera joventut, i a l'abraçar a un nen petit que la crida pel seu nom, tanca simbòlicament la porta de la casa:

Agafe al nen entre els braços, el bese i vaig dins la casa, per entremig d'aquesta porta oberta que ara tanque, ben forta, perquè no és quede mig oberta. Ben tancada. Camine.

en una actitud, que ha aparegut en altres moments de l'obra, de tancar portes

del passat, precisament per a mirar amb alguna confiança personal un futur que s'ha estat escapant al llarg de l'obra.

Si aquesta és una síntesi de la història sentimental de la novel·la, si aquesta és la història narrada, sé que se m'ha convidat a parlar sobretot sobre la protagonista real de la novel·la, la ciutat de Nàpols, que es manifesta com a trama narrativa en la qual es construeix la història i que, amb força, és la referència principal en la qual es desenvolupa la història de la intimitat narrada per Marta, qui dibuixa efectivament ponts entre dues ciutats, la del passat a la qual acabarà tornant, Alacant, i la qual la rescata del món familiar cap a un món autònom i ple de plenituds que després es van desgastant, la ciutat de Nàpols. Tinc efectivament una relació afectiva amb aquella ciutat, una antiga passió per la mateixa i inclús crec interpretar en la novel·la de Carles Cortés elements que, enmig d'una història inventada, tenen a veure amb algunes experiències reals de gent pròxima. La imatge de la portada d'una jove en un terrat que està buscant alguna cosa en la llunyania —segurament el perfil de Capri—, em recorda a un espai viscut —qué sé jo!—, en algun pelegrinatge urbà per *i quartieri spagnoli*. Com d'alguna forma tota la novel·la i el seu entramat urbà m'ha estat dient aquí he estat jo, com en aquesta terrassa de la Piazza Bellini on Marta torna a trobar-se al principi amb Fabrizio després del primer coneixement en la platja de Baia.

Un poeta italià, Umberto Saba, va escriure fa prous anys un llibre titulat *Trieste é una donna* “Trieste és una dona”; em sembla que en aquesta novel·la Nàpols també és una dona, amb la perspectiva de ciutat interior que Carles Cortés ha sabut traçar. Parle d'una ciutat interior que és aquella que es converteix en dipositària de les nostres tristeses, alegries, memòries personals, plenituds i enfonsaments, aquesta ciutat que passa un dia a estar dintre de nosaltres mateixos, que passa a ser una mica com nosaltres mateixos. Quan parle de ciutat i literatura als meus alumnes, pràcticament tots els anys, els explique que la diferència entre una guia turística i una obra literària en relació

a la ciutat és que aquesta última no recorre a mostrar espais per a cantar les seues bel·leses, sinó que tot traç urbà es construeix funcionalment en la trama narrativa. Per això hi ha autors que són veritables guies turístics i autors que són creadors urbans que intimitzen, construeixen i creen la ciutat d'altra forma. Carles Cortés està entre els segons. Vull dir que els traços de ciutat estan estructurats en una trama que és precisament la dels personatges, donant una nova dimensió als mateixos i, per afegiment, a la ciutat.

Seria interminable que situara els contextos narratius en els quals això es produeix, però vaig a optar, com una mena d'exemple, per algun d'ells. Abans parlava de Piazza Bellini i de la meua sensació d'haver estat en la mateixa terrassa en la qual Marta torna a veure a Fabrizio, ja en la segona part de la novel·la:

havia decidit autorecompensar-me (...) en un dels bars de la *piazza Bellini*. Un espai obert on la tranquil·litat feia que oblidara per una estona que continuava a la mateixa ciutat (...) I allà enmig de la plaça, amb el monument a Bellini, uns joves que es besaven, uns altres que acabaven de tornar de fora...

Les imatges de ciutat són les dels individus que la viuen, i són les de les situacions que van creant un espai interior en els carrers, en els recorreguts: un dia vam recordar amb Ana *via Chiaia* i el seu primer pis compartit amb Sandro i Riccardo, i ens adonem del sol que despunta per Sorrento, en l'altra part del Golf de Nàpols; o recorrem el *cors Umberto I* fins arribar a *Piazza Mercato*; un altre dia recorrem el *cors Vittorio Emanuele I* fins el castello de *Sant'Elmo*, fins arribar després al funicular de *Montesanto* i tenim la mateixa sensació de, en les proximitats del funicular, de

la roba que penjaba des de les balconades, mullada, amb l'olor del sabó barat, sense massa aromes, que impregnaba les parets d'aquells carrers que ens transportaven sense saber on...

I la *Scala de Montesanto*, *Pignaseca*, el claustre del Monestir de Santa *Chiara*, llocs, geografies pròximes també per a la meua memòria de la ciutat, però de

nou la intencionalitat narrativa, l'estratègia del narrador, la seua capacitat de construir la novel·la, ens porta a l'operació essencial que el paisatge urbà ha permès: amb Marta, la qual dibuixa ponts, hem sentit en algun moment la voluntat de ser la ciutat:

Que Nàpols m'engolira, que em fera seua, posseïda, dintre de les pedres de les façanes, ennegrides des dels seus orígens volcànics... cada vegada més obscures pel fum dels vehicles, per la manca de neteja.

I una altra vegada la imatge de la jove que mira un horitzó marítim des d'un terrat en el qual em sembla que jo mateix, que no tinc res a veure amb la novel·la, vaig compartir vi, paraules, i olives negres:

I em quedava hores i hores mirant-les, asseguda a la cadira de l'escriptori, posada de cara a la finestra de l'entrada, amb la ratlla de l'horitzó trencada per la costa de Sorrento. Amb l'illa de Capri al fons, on m'hauria deixat portar en aquell mateix moment per una ona que engolira tot, la meua casa, el meu terrat, el meu carrer, el meu barri, la meua ciutat... perquè Nàpols era ja una mica meua, perquè se m'havia endinsat, sense el meu permís...en el meu castell interior.

I no obstant això, aquesta Santa Teresa de l'eros i de la quotidianitat, que es diu Marta, veu al llarg de la novel·la com a l'enfonsar-se la seua vida interior—quin personatge més dur de rosegar és aquest Fabrizio que l'abandona i inclús la xuleja una miqueta— perd progressivament la ciutat en la qual ha viscut tots aquests anys:

Ara las coses han canviat. He hagut de tornar als meus orígens; he fugit d'una Nàpols que ja no era ben bé meua, me l'havien presa, sense permís. I he hagut de trucar a l'infern, perquè em tornaren la meua ànima captiva.

La ciutat ha anat acompanyant-nos en tota aquesta història de jove desolada pel seu viure, però que al mateix temps es manifesta com una existència plena. El fracàs que posa a Marta de nou en la seua ciutat d'origen, Alacant, intenta ser amb la recuperació d'amics de la primera joventut un fracàs atenuat per noves esperances. Queda una excel·lent novel·la urbana com a

testimoniatge del mateix fracàs i de les esperances futures.

Carles Cortés em va deixar l'altre dia en el despatx un valuós article que signen ell mateix i Ezequiel Moltó titulat “L'espai urbà en la literatura catalana contemporània. Nàpols com a recurs literari”. Tots dos un recorregut intens per claus urbanes que van de Josep Pla a una novel·la de Josep Piera, publicada en 1987 per Edicions 62 de Barcelona i titulada *Un bellíssim cadàver barroc*. No tinc dades editorials de l'article i supose que és molt recent. Em falta un epígraf que lògicament no podia escriure com a tal Carles Cortés. Es cridaria segurament “Ponts en la memòria urbana del mediterrani: el cas de Marta dibuixa ponts”. Com afegit últim a la seua reflexió teòrica li indique sens dubte que estem davant d'una important novel·la urbana, que a mi m'ha recordat els carrers d'una ciutat en la qual conec a joves que sense ser els de la història (“qualsevol semblança amb la realitat és pura coincidència”) semblen caiguts d'alguna pàgina d'ella. O potser, en el meu afegit últim al seu article, després d'una lectura sense descans, haguera titulat simplement l'epígraf com a “Nàpols es diu Marta”.